

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 19/1996 vp

Hallituksen esitys laeiksi lääkelain ja apteekkimaksusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunta on 18 päivänä syyskuuta 1996 lähettänyt sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 118/1996 vp laeiksi lääkelain ja apteekkimaksusta annetun lain muuttamisesta.

Asian johdosta ovat valtiokunnassa olleet kuultavina hallitusneuvos Mauno Lindroos sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, ylitarkastaja Marja-Liisa Hurme ja yliopiston Tuula Kiiskinen Lääkelaitoksesta, yliopiston Sinikka Rajaniemi Kansaneläkelaitoksesta, erityisasiantuntija Sinikka Huhtala Suomen Kuntaliitosta, professori Esko Hoppu ja apteekkari Jaakko Uotila Yliopiston Apteekin edustajina, toimitusjohtaja Reijo Kärkkäinen Suomen Apteekkariliitosta, toiminnanjohtaja Antti Vatanen Apteekkitavaratukkuu- ja apteekki- ja apteekkikassasta, toimitusjohtaja Jarmo Lehtonen Lääketieteellisyysliitosta, apulaistoiminnanjohtaja Santero Kujala Suomen Lääkäriliitosta, toiminnanjohtaja Atila Samaletdin Suomen Hammaslääkäriliitosta, puheenjohtaja Ulla Aittokoski ja farmaseuttinen johtaja Ulla Finne Suomen Farmasialiitosta, pääsihteeri Leena Simonen ja lakimies Helena Mäkinen Suomen Kuluttajaliitosta, proviisori Anja Kahra Turun kaupungin sairaala-apteekista, proviisori Rauli Helosvuori, apteekkari Klaus Holttinen ja apteekkari Ossi Sarvilahti. Lisäksi valtiokunta on saanut kirjallisen lausunnon apteekkareilta Klaus Holttinen ja Ossi Sarvilahti.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, ettei apteekin perustamisluvassa enää määrättäisi yksilöityä sijaitsemisaluetta. Sivuapteekki voitaisiin perustaa syrjäseudulle tai kunnan syrjäisiin osiin. Se voitaisiin muuttaa apteekiksi, jos sen liikevaihto vastaisi vähintään puolta maan apteekkien liikevaihdon keskiarvosta. Yksityishenkilöiden mahdollisuuksia ostaa maahan lääkkeitä ulkomailta henkilökohtaista käyttöä varten lisättäisiin.

Kunnallista lääkehuoltoa koskevia säännöksiä muutettaisiin siten, että sairaala-apteekkien ja lääkekeskusten yhteistyömahdollisuuksia

muiden laitosten kanssa lisätään. Myös lääkkeiden luovuttamismahdollisuuksia avohoidon potilaille laajennettaisiin.

Apteekkimaksusta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että yliopiston apteekin apteekkimaksuvapautus poistetaan ja sen apteekkimaksu tuloutetaan Helsingin yliopistolle.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivästä tammikuuta 1997.

Valtiokunnan kannanotot

Läkelain muutosten ja apteekkien ylläpitoa koskevan järjestelmän uudistamisen yhteydessä on tärkeää, että väestön lääkehuolto ja lääkkeiden saatavuus turvataan koko maassa. Apteekin sijaitsemispaikan määrittäminen aikaisempaa yleisluonteisemmin ei saa huonontaa lääkehuollon toimivuutta ja apteekkien liiallinen alueellinen keskistyminen on estettävä ennakkolta. Keskitymistä voitaneen estää ja haja-asutusalueiden asukkaiden palvelua parantaa sallimalla uusien apteekkien perustaminen keskustojen ulkopuolelle. Se lisäisi kilpailua ja apteekkien elinkelpoisuutta ratkaisi viime kädessä liiketaloudellisin perustein. Niillä alueilla, joilla ei ole apteekkeja, lääkkeiden saatavuus on järjestettävä lääkemaapien ja muiden vastaavien järjestelyiden avulla.

Avohoitoon tilapäisesti siirrettävän potilaan hoidon keskeyttämättömään jatkamiseen tarvittavien lääkkeiden samoin kuin poliklinikalla tai terveystieteiden vastaanotoilla käyneille potilaille annettavien lääkkeiden luovuttaminen on tarkoituksenmukaista. Hallituksen esityksen mukaan uudistuksella ei ole tältä osin merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Valtiokunta kiinnittää huomiota siihen, että uudistuksen muun muassa taloudellisia vaikutuksia seurataan ja että koulutuksella ja valistuksella pyritään ohjaamaan kuntien käytäntöä yhdenmukaiseen suuntaan, etteivät eri kuntien asukkaat joudu

keskenään eriarvoiseen asemaan. Vastaavasti kunnan omien laitosten lääkehuollon ehdotettu uudelleenjärjestely on tarkoituksenmukaista, kunhan pidetään huolta, ettei se vääristä kilpailua.

Apteekkimaksusta annetun lain nojalla apteekki joutuu suorittamaan apteekkimaksua muistakin tuotteista kuin lääkkeistä. Tämän menettelyn tarkoituksenmukaisuutta on kilpailutekijät huomioon ottaen selvitettävä.

Hallituksen esitys ei salli lääkkeiden posti-markkinointia tai -myyntiä. Vastaavia säännöksiä muun muassa TV-mainonnasta ja -myynnistä ovat sisältäneet myös Euroopan unionin neuvoston direktiiviehdotukset, joissa on kielletty reseptilääkkeiden markkinointi. Saadun tiedon mukaan Internet-yhteyksien kautta tarjotaan runsain määrin lääkkeitä, joiden tällainen myynti ei ole suotavaa. Kun periaatteessa on kyse ainakin Suomen kannalta rikollisesta toiminnasta, tulee

viranomaisten selvittää mahdollisuudet puuttua eri kanavia käyttäen toteutettuun etämarkkinointiin ja -myyntiin.

Helsingin yliopiston apteekin asema on sosiaali- ja terveysministeriössä selvitettävänä. Tässä yhteydessä on arvioitava yliopiston apteekin erikoisaseman, esimerkiksi verotuksellisen kohtelun, vaikutukset muiden apteekkien toiminta- ja kilpailuedellytyksiin.

Lisäksi valiokunta ehdottaa, että 52 §:n 2 momenttia täsmennetään, jotta säännöksen tarkoitus käy selkeästi ilmi sen sanamuodosta.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Näin ollen valiokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksyttäisiin muutoin sellaisenaan paitsi 1. lakiehdotuksen 52 § näin kuuluvana:

1.

Laki

lääkelain muuttamisesta

52 §

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Jos apteekkarilla on ollut lupa sivuapteekin pitämiseen, saa *sivuapteekkia* apteekkiluvan tultua avoimeksi *hoitaa* 46 §:ssä tarkoitettu apteekkiliikeen harjoittaja tai 59 §:ssä tarkoitettu ap-

teekkiliikkeen hoitaja, kunnes uusi apteekkari on ottanut apteekin hallintaansa. Tämän jälkeen uusi apteekkari saa *hoitaa sivuapteekkia* kunnes *sivuapteekin pitämistä* koskeva asia on lopullisesti ratkaistu ja apteekkari, jolle lupa on myönnetty, ryhtyy *pitämään sivuapteekkia*.

Helsingissä 4 päivänä lokakuuta 1996

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Jouko Skinnari /sd, varapuheenjohtaja Maija Perho /kok, jäsenet Anne Huotari /vas, Jorma Huuhtanen /kesk,

Paula Kokkonen /kok, Mikko Kuoppa /va-r, Eero Lämsä /kesk, Hannes Manninen /kesk, Pirkko Peltomo /sd, Margareta Pietikäinen /r, Maija Rask /sd ja Marja-Leena Viljamaa /sd.